

Petr Just, Petr Zlatohlávek

Kontaktní ambasády NATO:
nová dimenze zahraniční politiky ČR
(2000–2005)

2005

Jagello 2000 - Česká euroatlantická rada
Informační centrum o NATO

Ediční řada Studie

JAGELLO 2000 / INFORMAČNÍ CENTRUM O NATO

STUDIE

Svazek č. 1

Petr Just, Petr Zlatohlávek

Kontaktní ambasády NATO:
nová dimenze zahraniční politiky ČR
(2000–2005)

Pro Informační centrum o NATO vydalo sdružení Jagello 2000.

Praha – Ostrava 2005

Publikace vychází s finanční podporou
Ministerstva zahraničních věcí České republiky.

© Jagello 2000, 2005

ISBN: 80-239-6119-5

OBSAH

Předmluva	7
Úvod: představení konceptu Kontaktních ambasád NATO	9
Litva (září 2000 - září 2002)	16
Rakousko (září 2000 - září 2004)	26
Izrael (leden 2005 - leden 2007)	31
Závěr aneb Budoucnost České republiky v konceptu CPE	37

PŘEDMLUVA

Sdružení Jagello 2000 – Česká euroatlantická rada si Vám dovoluje prostřednictvím projektu Informačního centra o NATO, zřízeného a podporovaného Ministerstvem zahraničních věcí České republiky, nabídnout první svazek nově založené ediční řady Studie pod názvem „Kontaktní ambasády NATO: nová dimenze zahraniční politiky ČR (2000–2005)“.

Česká republika nezískala vstupem do Severoatlantické aliance jen historicky nejvyšší garance bezpečnosti, ale rovněž kvalitativně novou příležitost pro uplatnění své diplomacie. Například v rámci programu Kontaktních ambasád NATO (CPE) tak Černínský palác postupně reprezentoval nejsilnější multilaterální diplomaticko-vojenskou organizaci v tak pro alianci důležitých – a současně odlišných – zemích, jako je Litva, Rakousko a Izrael.

Zvláště působení českých diplomatů v Litvě bylo velmi ceněno a přineslo značný respekt, který dodnes přináší dobré jméno celé České republice. Naopak neúspěšné byly snahy o získání statusu CPE pro Zastupitelský úřad v Bělehradě pro období 2004–2006, který přes značné vyvinuté úsilí nakonec připadl Norsku. Případný úspěch by významným způsobem mohl posílit snahy české diplomacie o silnější roli na západním Balkánu, který dlouhodobě představuje pro českou diplomacii jednu z nejvyšších priorit. Na jaře 2006 proto podnikne Černínský palác další ofenzivu ve snaze získat status CPE pro ZÚ Bělehrad pro období 2006–2008, šance na úspěch jsou tentokrát nemalé.

Přes význam zapojení české diplomacie do CPE nebyla této problematice věnována náležitá publikační pozornost. Hlavním cílem studie proto je zaplnit informační vakuum a současně zmapovat činnost prvních pěti let české diplomacie na tomto poli a sumarizovat výsledky.

Analytici Informačního centra o NATO již nyní pracují na pokračování ediční řady Studie, opět úzce souvisejícím s členstvím České republiky v Severoatlantické alianci. Druhý svazek bude zaměřen na zapojení Armády České republiky do NATO Response Force (NRF), které se oficiálně zrodily na summitu NATO v Praze v listopadu 2002.

Děkujeme srdečně všem, kteří se na přípravě materiálu aktivně podíleli.

Zbyněk Pavlačík
předseda sdružení Jagello 2000 – České euroatlantické rady
ředitel Informačního centra o NATO
prosinec 2005

ÚVOD

Koncept Kontaktních ambasád NATO (NATO Contact Point Embassy – CPE), o nichž pojednává tato studie, vznikl v Severoatlantické alianci začátkem 90. let. Jeho cílem je podporovat vztahy NATO se zeměmi partnerskými a spolupracujícími v rámci Severoatlantické rady pro spolupráci (North Atlantic Cooperation Council – NACC), později Partnerství pro mír (Partnership for Peace – Pfp), Rady euroatlantického partnerství (Euro-Atlantic Partnership Council – EAPC), Středomořského dialogu (Mediterranean Dialog – MD) a Iniciativy istanbulske spolupráce (Istanbul Cooperation Initiative – ICI). V jednotlivých partnerských a spolupracujících zemích NATO pak CPE vznikají od roku 1992.

Členské státy NATO se ucházejí o pověření fungovat jako CPE na základě své dobrovolné žádosti. Stejně jako všechna rozhodnutí aliance, i pověření diplomatického zastoupení určité země výkonem funkce CPE je učiněno na základě konsensu. Nejdůležitější orgán aliance – Severoatlantická rada – pověřuje jednotlivé země vedením CPE vždy na dvouleté období (v současné době probíhá diskuse, zda by toto období nemělo být prodlouženo). „Hostitelská země paradoxně nemá na výběr, kdo v ní bude hrát roli CPE. To se rozhoduje výlučně na alianční půdě,“ tvrdí bývalý velvyslanec České republiky při NATO Karel Kovanda. Dodává ale, že česká diplomacie vždy s potenciálními zeměmi, kde by chtěla působit jako CPE, celou záležitost předjednávala. Činnost kontaktních ambasád je koordinována z centrály NATO v Bruselu, zejména z Public Diplomacy Division.

Zájem členských států NATO o CPE je podle Kovandy „enormní“. Tento zájem potvrzuje, že kontaktní ambasády se stávají prestižní záležitostí. O některé státy, jako např. Srbsko a Černou Horu, se přitom uchází i několik států a – jak říká Kovanda – „z věci se stává bojové rozhodování, které známe z OSN, ale které v NATO není časté“. Toto pnutí zesílilo zejména po posledním rozšíření aliance v roce 2004, kdy je členských zemí NATO více než zemí s CPE. O kon-

taktní ambasády je pak „rvačka, kde nikdo nezná bratra, ať je ze země staré, novější či nejnovější.“

„Chtěli jsme předávat čerstvé zkušenosti.“

Česká republika se o možnost získat vedení některé z CPE ucházela ihned po svém vstupu do NATO v roce 1999. Naše pozornost byla přitom zaměřena na země, které v tu dobu samy aspirovaly na vstup do aliance. Česká diplomacie do žádosti o svoji první CPE nakonec uvedla Litvu. „Žádali jsme, abychom mohli být zemí, která bude předávat čerstvé zkušenosti z přístupových jednání,“ zdůvodňuje toto úsilí bývalý velvyslanec České republiky (a šéf CPE NATO) v Litvě Petr Voznica.

Česká republika byla doposud pověřena vedením CPE ve třech zcela odlišných státech. Jako první české velvyslanectví v roli CPE pracovala ambasáda v Litvě (2000–2002). Tento pobaltský stát – jak již bylo řečeno – se v tu dobu intenzivně připravoval na vstup do aliance. Následovalo pověření vést CPE v Rakousku (2002–2004), neutrální zemi, která však díky sousedství s Českou republikou hraje klíčovou a strategickou roli v zahraničně-politické koncepci české diplomacie. V současné době (od ledna 2005) plní roli CPE česká ambasáda v Izraeli, jenž je klíčovým hráčem v blízkovýchodní oblasti a státem, který s NATO úzce spolupracuje v rámci tzv. Středomořského dialogu.

Specifičnost a rozdílnost postavení těchto tří hostitelských zemí vůči NATO se pochopitelně odrazila i na vlastním výkonu funkcí spojených s vedením CPE. O tom, jak se česká velvyslanectví ujala svých rolí CPE v těchto státech, budeme pojednávat později. Podívejme se nyní na koncept CPE z obecného hlediska.

Co od CPE očekává ústředí NATO?

Centrála NATO vypracovala dokument, který říká, co se od CPE očekává a co naopak mohou jednotlivé ambasády očekávat od velení aliance. Podle diplomatů se však jedná pouze o obecné zásady. CPE tak nedostávají nějaká přesně vymezená zadání pro svoji činnost. Podle českého velvyslance při NATO Štefana Füleho záleží zejména na členských zemích NATO, jak využijí statutu kontaktní ambasády v partnerských zemích. „Každá kontaktní ambasáda je tak jiná a svým způsobem neopakovatelná. Tuto různorodost ještě zvýrazňuje rozdíl mezi kontaktními ambasádami v různých skupinách zemí,“ tvrdí velvyslanec.

To potvrzuje současný velvyslanec ČR a šéf CPE NATO v Izraeli Michael Žantovský, podle něhož CPE může fungovat a být aktivní „v mantinelech existující politiky a formě spolupráce NATO s tou danou zemí.“ Náplň práce kon-

Centrála NATO v Bruselu, odkud se činnost všech CPE koordinuje.

(Zdroj: NATO Photos)

taktních ambasád je tak velmi různorodá a liší se například i podle toho, zda hostitelská země aspiruje na vstup do NATO či ne.

Obecně lze říci, že CPE hrají důležitou roli zejména v oblasti oboustranného toku informací mezi NATO a příslušnou zemí. Poskytují široké veřejnosti i politickým představitelům hostitelského státu informace o NATO a jeho aktivitách. Rovněž pro NATO připravují zprávy o dění v zemi působení, organizují odborné akce na témata vztahující se k NATO, bezpečnosti a obraně, jichž se účastní civilní i vojenští představitelé aliance. V neposlední řadě plní protokolární a logistickou roli při návštěvách vrcholných představitelů NATO v dané zemi.

Důležitý je také fakt, že CPE podávají informace o NATO, ovšem nejednají ani neinformují jménem NATO. Ambasády si funkce CPE pouze přibírají ke své bilaterální agendě. Fungují tak jako neutrální informační zdroj pro NATO i pro cílovou zemi, ale nereprezentují alianci, neboť nakonec jsou stejně za svou činnost zodpovědné ministerstvu zahraničních věcí své země, a nikoli alianci.

V případě, že tyto ambasády fungují v zemích aspirujících na vstup, plní CPE rovněž funkci patrona či sponzora dané kandidátské země, připravuje ji na členství. Před vstupem České republiky do NATO plnilo funkci CPE v České republice Velvyslanectví Španělského království, Česká republika naopak pomáhala při přípravách na členství Litvě (viz později).

Úspěch CPE záleží na osobách velvyslanců

Významným faktorem, který ovlivňuje aktivity ambasády soužící jako CPE, je osobnost jednotlivých velvyslanců, jejich odborná profilace a zájmy. „Pokud má příslušný velvyslanec zájem o bezpečnostní otázky, bude přirozeně věnovat významnou část své agendy této roli a tak je to správné,“ říká Jean Fournet, náměstek generálního tajemníka NATO a šéf Public Diplomacy Division,

a dodává: „Pokud ale v té zemi dojde ke změně velvyslance a ten nový se třeba zabývá více ekonomickými otázkami, můžete na aktivní CPE zapomenout.“ Ti velvyslanci, kteří se zajímají o bezpečnostní problematiku a jsou jmenováni velvyslanci CPE, jsou pro alianci přínosnější než ti, kteří se bezpečnostními otázkami nezabývají. Jean Fournet ale přiznává, že v této oblasti je NATO bez jakýchkoliv pravomocí, protože CPE jsou „v civilu“ klasické ambasády členských států, které také rozhodují o personálním obsazení svých ambasád. „To je věc jednotlivých zemí, koho pošlou do dané země jako velvyslance. My nemůžeme žádat změnu velvyslance. Můžeme maximálně kontaktovat delegaci toho státu při NATO, aby intervenovala ve věci CPE, ale nemůžeme je k tomu nutit,“ říká náměstek generálního tajemníka NATO.

Fournet tak potvrdil slova Karla Kovandy, který odůvodňoval zájem České republiky o post CPE v Litvě mimo jiné i osobou velvyslance Štefana Füleho. „Füle byl předtím ředitelem odboru bezpečnostní politiky na ministerstvu zahraničních věcí, intenzivně pracoval na přípravách našeho vlastního vstupu do NATO, a měli jsme tudíž ty nejlepší personální předpoklady, abychom se prvního CPE úkolu zhostili čestně,“ pochvaloval si Kovanda. Na tradici ambasadora s bohatými zkušenostmi z bezpečnostního prostředí navázal i Füleho nástupce, penzionovaný generál, bývalý velitel vojsk územní obrany Petr Voznica.

Náměstek Fournet vyzdvihuje činnost CPE zejména při organizování aliančních návštěv v dané zemi. „Když jedeme například do střední Asie a chceme nějaké přesné detailní informace, tak je dobré jít na to přes CPE,“ říká. CPE poskytují představitelům aliance informace, doprovázejí je při návštěvách, plní protokolární funkce a poskytují logistickou podporu.

Šéfové jednotlivých CPE se jednou za rok setkávají v sídle aliance s náměstkem Fournetem a jeho týmem z Public Diplomacy Division. „První den jim podáváme informace, co se chystá v NATO v oblasti operací, transformace, politických otázek, druhý den pak věnujeme vývoji v jednotlivých regionech,“ nastiňuje Fournet strukturu pracovních schůzek šéfů CPE.

S dosavadním fungováním CPE je Fournet spokojen: „Kamkoli jsem přijel, všude se mi dostalo nejlepší podpory ze strany CPE velvyslanců a jejich týmů.“ Přiznává však, že velvyslanci by měli plné právo stěžovat si někdy na nedostatečnou informovanost o plánech NATO. „To, že se do jejich země chystá nějaká významná delegace z NATO, se často dozvídají na poslední chvíli,“ připouští Fournet.

Podle Petra Voznici lze dokonce nalézt i jistý český přínos konceptu CPE. Ten podle něj spočíval v iniciování takzvané „Outreach Information Policy“, což v praxi znamenalo, že CPE vytipovaly určité skupiny obyvatel, které následně oslovovaly s cílem prohloubit znalosti o NATO a získat veřejnou podporu členství v alianci.

Diplomatická zastoupení jiných mezinárodních organizací

Jiné významné mezinárodní organizace aplikují pro svá diplomatická zastoupení odlišný princip. Na rozdíl od NATO totiž zakládají v hostitelských zemích vlastní úřadovny. Tato zastoupení mohou mít působnost buďto pro území státu, kde působí, nebo pro více států, popř. i pro širší region.

Diplomatické mise Evropské unie (EU) fungují pod názvem delegace (v nečlenských zemích EU) či zastoupení (ve členských státech) a jsou odpovědné Evropské komisi a zastupují její zájmy. Posláním těchto misí je zejména tiskový a komunikační servis. Mise prezentuje politiku EU, komunikuje s médií, poskytuje informace o dění v EU, zároveň také sleduje aktuální politickou, ekonomickou a sociální situaci v hostitelské zemi a informace posílá do Evropské komise. Stejně jako v případě CPE NATO, i delegace a zastoupení EU zajišťují návštěvy představitelů institucí EU v daných zemích. Vedoucí delegace / zastoupení má hodnost mimořádného a zplnomocněného velvyslance a požívá veškerých diplomatických výsad a imunit. V současné době je v nečlenských zemích EU 118 delegací, dalších 5 delegací je akreditováno

u vybraných mezinárodních organizací (NATO, OECD, OBSE, OSN a WTO). Ve všech 25 členských státech pak fungují zastoupení EU (Zdroj: Evropská komise, 2005; Zastoupení Evropské komise v ČR, 2005).

Organizace spojených národů (OSN) zakládá po světě svá Informační centra, jednotlivá zastoupení si vytvářejí i organizace spadající do komplexu OSN (například UNICEF, UNESCO atd.). Nevznikají ve všech státech, nicméně je dodržen princip geografické vyváženosti a dostupnosti. V současnosti jich je přes 70. Základním úkolem je poskytování informací o činnosti OSN a všech jejích složek. Centrum též pořádá vzdělávací akce, tiskové konference, informační kampaně, výstavy. Stejně jako v případě delegací EU podává do ústředí zprávy o dění v regionu a zajišťuje návštěvy představitelů OSN. Vedoucí kanceláře má rovněž statut diplomata, v hierarchii OSN je z titulu své funkce rovněž zástupcem generálního tajemníka pro daný region. V Praze je Informační centrum OSN již od roku 1947 (Zdroj: Informační centrum OSN, 2005).

Kromě zastoupení EU a kanceláře OSN má v Praze svou misi také Evropská banka pro obnovu a rozvoj, Evropská organizace pro bezpečnost leteckého provozu, Mezinárodní finanční korporace, Mezinárodní organizace pro migraci, Mezinárodní měnový fond, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a Vysoký komisař Spojených národů pro uprchlíky (Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2005).

Před vstupem České republiky do NATO plnila roli CPE NATO v Praze španělská ambasáda. Před vstupem České republiky do Evropské unie byl dlouholetým šéfem delegace EK v Praze rovněž španělský diplomat, Ramiro Cibrián. Lze tedy bez nadsázky říci, že Česká republika se do obou mezinárodních organizací dostala v úzké součinnosti a za pomoci Španělska. Nemluvě o tom, že pozvání do NATO dostala Česká republika na summitu aliance v roce 1997, který se konal ve španělské metropoli Madridu.

LITVA (ZÁŘÍ 2000 – ZÁŘÍ 2002)

Čeští představitelé CPE NATO v Litvě:

Štefan Füle (2000–2001)

Petr Voznica (2001–2002)

„Brali nás jako partnera, jako lidi, kteří jim chtějí pomoci, nikoli kteří je chtějí poučovat.“
Petr Voznica

„Litevci byli ochotni naslouchat s až překvapivým entuziasmem.“

Štefan Füle

O získání statutu kontaktní ambasády NATO v Litvě česká diplomacie usilovala zejména z důvodu historicky tradičně dobrých vzájemných vztahů. „Po získání nezávislosti Litvy na počátku 20. století jsme (Československo – pozn. autora) byli jednou z prvních zemí, která Litvu diplomaticky uznala de facto i de iure. V meziválečném období jsme pak byli zemí, která zabezpečovala výcvik a přípravu důstojnického sboru litevské armády a dodávali jsme do Litvy spoustu výzbroje a moderní techniky,“ vysvětluje bývalý český velvyslanec v Litvě Petr Voznica. Od té doby se vzájemné vztahy obou zemí vždy pohybovaly na velmi vysoké úrovni a byly intenzivní. „Po znovuzískání nezávislosti na počátku 90. let jsme byli zemí, která velmi pomáhala rozvoji ozbrojených sil Litevské republiky, dodali jsme jim letouny L-39, dodali jsme pěchotní zbraně, dodali jsme spoustu materiálu a usilovali jsme o to, aby se Litevská republika stala členem aliance,“ doplňuje Voznica.

Nezanedbatelnou roli ve vzájemných vztazích sehrál podle Voznici také bývalý československý a český prezident Václav Havel. „Byl vůbec prvním politikem, který otevřeně řekl, že Litva, Lotyšsko a Estonsko by se měly stát členy aliance.“

Česká CPE v Litvě se během svého působení zabývala zejména těmito čtyřmi okruhy problémů:

- předávání vlastních zkušeností z přístupového procesu
- pomoc s reformou ozbrojených sil a postupnou profesionalizací
- konzultace k legislativním, politickým a ekonomickým aspektům bezpečnosti
- ovlivňování veřejného mínění

CPE v Litvě měla specifikum v tom, že Litva chtěla vstoupit do aliance co nejdříve a dělala vše pro to, aby celý přístupový proces byl co nejplynulejší a bez problémů. „Například už v roce 1994 jako jedna z prvních zemí Pobaltí přehodnotila koncept obrany od teritoriální k alianční a začala systémově připravovat kroky k reformě ozbrojených sil,“ popisuje litevskou snahu velvyslanec Voznica.

„Litva chtěla být v další vlně rozšíření NATO a připravovala ambiciózní proces příprav s cílem toho dosáhnout. Neexistovala ale žádná učebnice či návod, jak by takový proces měl vypadat. A už vůbec ne pro zemi, která se potýkala nejen s dědictvím komunismu, ale i sovětské expanze. Zkušenosti Polska, Maďarska a České republiky tak byly tím nejužitečnějším, co bylo k dispozici,“ popisuje jedinečnost činnosti české CPE v Litvě Voznicův předchůdce na velvyslaneckém postu a historicky první český diplomat šéfuující CPE NATO Štefan Füle.

Česká ambasáda v roli CPE proto sloužila jako konzultant pro přístupová jednání, pro posuzování cílů výstavby a reformy ozbrojených sil. Adresátem těchto konzultací byla nejčastěji ministerstva zahraničních věcí, obrany a vnitra a také litevský národní bezpečnostní úřad. Významným faktorem, který přispěl těmto konzultacím, byla i skutečnost, že od roku 2001 stál v čele české ambasády (a tedy i CPE NATO) bývalý generál Petr Voznica. „V Litvě věděli, že jsem penzionovaný generál, který působil ve dvou hlavních výbo-

Petr Voznica, velvyslanec ČR a šéf CPE v Litvě.

(Zdroj: Archiv IC NATO)

rech aliance, High Level Steering Group a Senior Resource Board, věděli, že jsem měl zkušenosti z krizového managementu, takže si mě zvali i do parlamentu na konzultace k legislativním úpravám,“ popisuje svoji pozici Voznica.

Oba čeští velvyslanci se na adresu Litvy a jejích představitelů vyjadřují velmi pochvalně. „Měli jsme mnohdy pocit, že s jejich experty, ale i politickými představiteli, pracujeme jako jeden velký sehraný tým,“ svěřuje se Füle a dodává: „Litevci byli ochotni naslouchat s až překvapivým entuziasmem. My jsme se zase snažili být maximálně otevření.“

Reforma litevské armády

Velmi pochvalně se Voznica vyjadřuje i o transformaci a reformě litevských ozbrojených sil a o zapojení litevské armády v mezinárodních operacích. „Své závazky berou velmi vážně a dokáží legislativně i finančně pokrýt svoji účast,“ chválí Voznica a pokračuje: „Převzali provinční rekonstrukční tým v Afghánistánu, podílejí se na operaci v Iráku, mají malý kontingent v Kosovu a myslím si, že to všechno svědčí o jejich vážném zájmu a uvědomění si důležitosti svého členského příspěvku do aliančních operací.“

Jak taková pomoc v legislativní oblasti vypadala v praxi, ukazuje velvyslanec Voznica na jednom konkrétním příkladu: „Byl jsem pozván do parlamentu jako představitel CPE NATO, abych pomohl poslancům prosadit změnu jednoho zásadního zákona. Ten říkal, že Litva nesmí rozmístit jednotky pravidelných ozbrojených sil na území bývalého Sovětského svazu. Po 11. září byly členské a partnerské státy NATO požádány, aby se podílely na obraně letišť v Biškeku. Pozval mě parlamentní výbor pro národní bezpečnost a obranu, abych poslancům vysvětlil, proč je důležité, aby tam Litva byla a aby ukázala alianci, že své spojenecké závazky bere naprosto vážně. Podotýkám, že v tu dobu ještě nebyli v alianci. Musím říci, že tam se ukázala vůle a snaha poslanců, protože v průběhu prvního čtení připravili zásadní materiál, který v průběhu několika málo dnů prošel druhým a třetím čtením, byl schválen a litevští vojáci byli v Biškeku.“

„Spanilé jízdy po Litvě“

Významným partnerem české CPE v Litvě byla i nevládní organizace Lithuanian Atlantic Treaty Association (LATA), se kterou ambasáda spolupracovala zvláště v oblasti Outreach Information Policy, tedy informační kampaně zaměřené na veřejnost. „Navštěvovali jsme školy, centra, informační centra, novinařskou obec, ale třeba i věznic, lidem jsme vysvětlovali, o čem je politika

aliance, o čem je aliance, co mohou očekávat, jaké přednosti, jaké závazky ve vztahu k alianci, jaké bezpečnostní záruky získávají, na druhou strany do jakých oblastí budou muset přispívat, jaké to má finanční implikace,“ vyjmenovává Voznica. Za to dvouleté období uspořádala česká CPE v Litvě ve spolupráci s litevskými orgány a institucemi 180 briefingů, přednášek a schůzek po celé Litvě, během kterých oslovila několik tisícovek studentů, učitelů, novinářů a občanů. Součástí briefingů byly i počítačové prezentace či kvízy.

Práce s veřejností byla jednou z nejdůležitějších součástí aktivit české CPE. „Procestovali jsme prakticky celou Litvu a vedli nespočet diskusí o otázkách spojených s členstvím v NATO. V této činnosti nás prakticky nic nezastavilo,“ říká Füle a přidává k dobru jednu kuriózní příhodu. Během informační kampaně navštívil i jednu z litevských věznic a o této besedě českých diplomatů s vězni se dlouho hovořilo na litevském ministerstvu zahraničních věcí.

Velvyslanci Voznicovi zase utkvěly v hlavě dvě zajímavé přednášky. „První byla velmi zajímavá, v jednom malém městečku, kde jsem byl vůbec první velvyslanec, který tam kdy přijel. Na tu přednášku o alianci, o České republice a zkušenostech z bezpečnostních a obranných struktur přišli i sedláci z pole, prostě v holínkách, měli kosy a bylo to velmi zajímavé setkání, trvalo to tři hodiny a padala spousta zajímavých dotazů. Druhá, co mi utkvěla v paměti, byla přednáška pro žáky a studenty 8., 9., 10., 11. a 12. třídy ruské školy v Kau nasu. Čili byla to přednáška o alianci v ruském jazyce, pro ruskojazyčné menšinové studentstvo, taky velmi zajímavá zkušenost.“

Součástí informační kampaně české CPE bylo i zřízení Informačního centra NATO při Národní knihovně ve Vilniusu. Informační místa byla zřízena i v jednotlivých regionálních centrech. Každé z nich nechala česká ambasáda vybavit počítačem a pravidelně tam dodávala publikace nejen z ústředí NATO, ale také z českého ministerstva zahraničních věcí, Ústavu mezinárodních vztahů, Ústavu strategických studií v Brně a dalších institucí. Celkem česká ambasáda vybavila knihovny a informační centra více než 250 tituly o NATO, České re-

publice, obraně a bezpečnosti. Přes ostatní velvyslance akreditované v Litvě pak Voznica obstarával i publikace vydávané v jiných zemích. Ambasadá ve spolupráci s ostatními zastoupeními členských států NATO zorganizovala v Litvě Den NATO. Všichni alianční velvyslanci se rozjeli do regionů, kde probíhal celodenní program připravený ve spolupráci s poslanci za dané regiony, ministerstvem obrany a organizací LATA.

Oslovování veřejnosti považuje Voznica za jednu z klíčových činností CPE. Česká CPE v Litvě například pořádala koncerty vojenských hudeb nebo organizovala soutěž obrázků a kreslených anekdot o alianci, ze kterých následně udělala výstavu spojenou s kulturním programem moderovaným Švejkem. „Dělali jsme to, co jsme si mysleli, že bude atraktivní a přitažlivé pro lidi,“ říká Voznica. Za ukazatel, zda ambasadá ve svém přístupu k veřejnosti byla či nebyla úspěšná, považuje Voznica dlouhodobě vysokou podporu obyvatel Litvy k členství své země v alianci. Podpora se dlouhodobě držela mezi 82 až 87 procenty. Silná dlouhodobá podpora veřejnosti k NATO se odráží podle Voznici i v tom, že v Litvě neexistuje výrazná protialianční, protiintegrační politická strana. Komunistická strana je v Litvě ze zákona zakázána. I dosavadní koalice vždy ve strategických mezinárodně-politických otázkách dokázaly najít konsensus s opozicí. „Litva chápe své členství v alianci jako završení integrace do Evropy a transatlantického, transevropského prostoru,“ vysvětluje toto specifikum litevské politiky Voznica.

Povinností CPE je také organizovat návštěvy představitelů aliance v dané zemi a koordinovat činnost ostatních ambasad členských států NATO. „Jednou měsíčně byly pravidelné schůzky všech velvyslanců zemí NATO na naší ambasadě, kde jsme si ujasňovali postupy, vyměňovali názory, hodnotili jsme přípravy a postupy Litvy a mimo jiné jsme dávali jednou za rok souhrnnou informaci pro velení aliance o tom, jak si Litva vede, jak seriózně bere či nebere ty závazky a sliby. Čili byli jsme jakými kontrolory plnění domácích úkolů pro alianci,“ charakterizuje tuto činnost Voznica.

Litevsko-ruské vztahy z pohledu CPE NATO

Není od věci také zmínit, jak tehdy vnímalo české velvyslanectví litevsko-ruské vztahy. V té době zastupoval Rusko v Litvě jako velvyslanec rovněž bývalý generál, který si byl podle Voznici vědom toho, že členství Litvy v NATO je nevyhnutelné a byl s tím vyrovnán. „Chápal plně tu politiku, která nebyla proti Rusku nepřátelská,“ říká Voznica. „Naprosto reálně a realisticky v té době vnímali transatlantickou integraci Pobaltí. Navíc Litva patří k zemím, která ty své politické, ekonomické, diplomatické vztahy s Ruskou federací má z těch tří pobaltských zemí na nejlepší úrovni. Je to historicky v tom, že oni hned po získání nezávislosti, samostatnosti nabídli všem občanům Ruské federace litevské občanství, bez jakýchkoliv problémů. Snaží se tu politiku vůči Ruské federaci dělat transparentní, naprosto jasnou, čitelnou a nekonfrontační.“

Česká republika při organizaci práce CPE v Litvě využívala svého specifického postavení jako čerstvého člena NATO, zatímco v Lotyšsku působilo v té době v roli CPE Dánsko a v Estonsku Spojené státy americké. „Dělali dobrou práci, ale neměli tu čerstvou zkušenost,“ vyzdvihuje specifičnost české CPE Voznica. S dánským a americkým kolegou si vyměňovali navzájem zkušenosti na společných schůzkách. „Řadu zkušeností jsem převzal já od nich a oni od nás,“ říká Voznica a ihned dodává, co američtí a dánští diplomaté od něj převzali: „Byly to ty moje spanilé jízdy po Litvě, to oni (USA – pozn. autora) nedělali. To si myslím velmi kvitovali a hned to začali dělat.“ Američané se podle Voznici soustředili spíše na práci na ministerstvech obrany a zahraničních věcí či na generálním štábu a mezi veřejnost příliš nejezdili. Voznica vzpomíná, že se svými spanilými jízdami mezi veřejnost zabodoval i na jedné pravidelné poradě vedoucích CPE v centrále NATO v Bruselu, kde si jednotliví velvyslanci vyměňovali zkušenosti. Od Američanů česká CPE čerpala zkušenosti při jednání s ministerstvy. Voznica přiznává, že se ze začátku trochu ostýchal radit Litevcům, co a jak mají dělat, vměšovat se do jejich záležitostí, ale dánský i americký kolega mu říkali: „Na to čekají, že my, členové aliance, jim poradíme, že jim něco řekneme.“

Pomoc při přípravě na vstup do NATO přicházela nejenom od české ambasády, ale také od ostatních českých institucí. Voznica v tomto směru vyzdvihl aktivitu českých poslanců a senátorů ze zahraničních a branně-bezpečnostních výborů obou komor, kteří svým litevským kolegům předávali řadu zkušeností a zvali je do ČR. Řada konzultací probíhala na úrovni náměstků ministrů zahraničních věcí (za ČR Otto Pick a Jan Winkler), Litvu navštívil také tehdejší český velvyslanec při NATO Karel Kovanda a úzce spolupracovali rovněž náčelníci generálních štábů litevské a české armády. Litevci se zajímali o české zkušenosti s bezpečnostními prověrkami, dokonce přijali část české legislativní úpravy této oblasti. Také v zákonech o krizovém řízení se inspirovali českou legislativou. Čerpali od nás zkušenosti z oblasti zabezpečování ochrany vzdušného prostoru a řízení letového provozu.

Většinu aktivit financovala Česká republika. Aliance platila některé publikace a zabezpečení návštěv svých představitelů. Z časového hlediska byla nejnáročnější částí působení české CPE v Litvě práce s veřejností. „Z hlediska významu a z hlediska toho, čemu jsem musel věnovat asi největší pozornost, tak to byla práce vůči ministerstvům, armádě a parlamentu,“ dodává Voznica. V roce 2002 převzali roli CPE v Litvě Francouzi. Po vstupu Litvy do NATO už CPE v zemi nefungují. Aktivity v atlantické oblasti má nyní plně v rukách LATA, jejíž přínos Voznica velmi oceňuje.

Litva: spolupráce s českou CPE byla aktivní, konstruktivní a efektivní

Důkazem úspěšného působení české CPE ve Vilniusu může být i pozitivní hodnocení litevským ministerstvem zahraničních věcí. „Ambasáda byla velmi aktivní, poskytla nám mnoho praktických a užitečných rad při implementaci NATO Membership Action Plan, vystupovala velmi aktivně a neomezovala se jen na pouhé zodpovídání našich dotazů,“ pochvaluje si činnost české CPE Emilija Pundziute z divize NATO litevského ministerstva zahraničních věcí.

Oceňuje zejména organizační zabezpečení výkonu funkce CPE: pro období, kdy působila v roli CPE, byla česká ambasáda ve Vilniusu personálně posílena o dva zaměstnance, vojenského poradce a jednoho diplomata, který se zabýval výlučně agendou spojenou s CPE. Litevská diplomatka připouští, že personální posílení ambasády bylo jednou z věcí, které Litva „napodobila“, když byla v roce 2004 pověřena řízením CPE v Bělorusku. Kromě toho se litevská CPE v Minsku inspirovala i aktivitami ČR, ač Pundziute připouští určitou obtížnost spojenou s postavením Běloruska v euroatlantických vztazích.

Vlajky ČR a NATO před velvyslanectvím České republiky v Litvě.

(Zdroj: Archiv IC NATO)

Pundziute rozdělila aktivity české CPE v letech 2000–2002 do tří oblastí:

- diplomaticko-politické
- obranné poradenství
- informační politika k široké veřejnosti

„V tomto období se česká ambasáda rovněž přestěhovala do prestižnějšího a snadno dostupného místa v centru Vilniusu a poskytovala své prostory pro aktivity litevských NGO,“ dodává Pundziute.

Kontakty mezi CPE a litevskými institucemi probíhaly téměř denně. Pundziute dává těmto kontaktům přívlastky jako „aktivní“, „konstruktivní“ či „efektivní“, ale zároveň také „neformální“ a „přátelské“.

Petr Voznica se domnívá, že i na základě kladných zkušeností z působení české CPE v Litvě dostala Česká republika příležitost vést kontaktní místo NATO ve Vídni a zatím naposledy také v Izraeli. „V Tel Avivu jsme dostali přednost před řadou dalších starých, dlouhodobějších, zakládajících i postupně přistupujících zemí,“ říká Voznica, který po odchodu z ambasády v Litvě reprezentuje jako velvyslanec Českou republiku v Iráku.

RAKOUSKO (ZÁŘÍ 2002 – ZÁŘÍ 2004)

Čeští představitelé CPE NATO v Rakousku:

Jiří Gruša (2002–2004)

Rudolf Jindrák (2004)

„Úkolem ani záměrem CPE nebylo měnit rakouský postoj k NATO a ani by to nebylo v jejích silách. Smyslem bylo objektivně informovat o aktuálním dění v alianci a vztazích Rakouska k ní.“

Pavλίna Frýdková

Česká republika byla pověřena vedením CPE ve Vídni v době, kdy podle tehdejšího velvyslance Jiřího Gruši nebyly vzájemné česko-rakouské vztahy zrovna na ideální úrovni. „Tehdy byla ve vztazích určitá krize: Benešovy dekrety, Temelín – to všechno prostě vřelo,“ popisuje začátky českého působení jako CPE NATO ve Vídni Gruša. Bývalý zástupce ČR při NATO Karel Kovanda se však domnívá, že právě pověření vést CPE ve Vídni mělo přímé dopady na zlepšení vztahů s Rakouskem: „Česká role CPE ve Vídni byla jedním z hledaných momentů, jak viditelně vylepšit bilaterální vztahy, které byly příliš zastíněny Temelínem a otázkou sudetských Rakušanů.“

Post CPE ve Vídni získala naše ambasáda podle velvyslance Gruši hlavně díky pozitivnímu mediálnímu obrazu, který měla. „Měli jsme tu mediálně dobrý image, protože jsem tu diplomacii dělal trochu jinak. Měl jsem přístup k jiným reprezentacím než jenom na ministerstvu zahraničí,“ vysvětluje důvody výběru České republiky jako kontaktního místa NATO v Rakousku. Další důvod, proč Česká republika usilovala o CPE ve Vídni, nabízí Pavλίna Frýdková, 3. tajemnice českého velvyslanectví ve Vídni zodpovědná za agendu NATO. „Většina členských zemí NATO usiluje o získání CPE v těch partnerských ze-

mích, které hrají důležitou roli z hlediska jejich zahraniční politiky. Rakousko patří jako sousední země k prioritám české zahraniční politiky, činnost CPE byla možností, jak naše vzájemné vztahy obohatit o novou dimenzi spolupráci v bezpečnostně-politické oblasti, navíc v době, kdy v česko-rakouských vztazích převládala negativní témata,“ říká Frýdková a potvrzuje tím slova svého tehdejšího nadřízeného, velvyslance Gruši.

Hlavním úkolem CPE je podle Frýdkové šíření informací o NATO. „Tato úloha byla důležitou a dalo by se říct, že hlavní náplní činnosti CPE v Rakousku, což vyplývá ze specifického postavení Rakouska jako neutrální, členské země EU,“ tvrdí česká diplomatka. Vystihuje tím první z rozdílů mezi působením CPE v Litvě a v Rakousku: české zastoupení ve Vídni totiž nemělo za cíl připravit Rakousko na vstup do aliance, což byla naopak jedna z klíčových funkcí CPE ve Vilniusu. Frýdková dodává, že neutralita je základem rakouské zahraničně-politické koncepce a jakékoliv veřejné angažmá ve prospěch NATO je politicky velmi citlivou záležitostí.

Působení CPE NATO v kontextu rakouské neutrality

Rakouská neutralita tak velmi výrazně ovlivňovala pozici české CPE. Ač je Rakousko vyspělá země, jejíž ozbrojené síly odpovídají nárokům kladeným na členské země NATO, o vstup do aliance v dohledné době neusiluje. „Zásadní diskuse na toto téma právě z důvodů jeho politické citlivosti prakticky neprobíhá. Tato skutečnost do jisté míry také limitovala naše aktivity. Nepodařilo se nám např. ani po usilovném hledání a jednání nalézt partnera pro Jagello 2000, který by umožnil zapojení rakouských studentů do mezinárodní soutěže Aliante,“ posteskla si Frýdková. Nicméně dodala, že rakouské instituce jako ministerstva obrany a zahraničních věcí hodnotily činnost CPE velmi kladně, zejména „z hlediska četnosti našich aktivit a akcí, cenily si také naší role prostředníka v prezentaci těchto citlivých témat.“ Slova Frýdkové potvrdil i Karl Prummer ze sekce evropské bezpečnostní politiky rakouského ministerstva zahraničních věcí.

Česká CPE se proto v takové situaci ujala spíše role komunikačního prostředníka mezi Vídní a centrálou NATO v Bruselu a prostřednictvím médií pravidelně informovala o dění v NATO. „Významným počinem byla také cesta rakouských novinářů do Bruselu, která iniciovala sérii článků věnovaných diskusi o relevanci a budoucnosti neutrality v souvislosti s prohlubující se spoluprací v bezpečnosti oblasti v rámci EU,“ uvádí Frýdková jeden z konkrétních příkladů spolupráce CPE s rakouskými médii. CPE v Rakousku rovněž pořádala pravidelné briefinky pro vídeňský diplomatický sbor, většinou u příležitosti návštěv z NATO, a organizovala odborné semináře a diskuse za účasti představitelů a expertů NATO. Jako příklad uvedla Frýdková vystoupení Jamieho Shea v rámci Evropského fóra Alpbach nebo přednášku tehdejšího českého velvyslance při NATO Karla Kovandy na Bezpečnostně-politické akademii v Badenu. Karl Prummer označil tyto aktivity české CPE za velmi přínosné. Také ve Vídni organizovala česká CPE pravidelné schůzky velvyslanců členských států NATO a o své činnosti jednou ročně zpracovávala souhrnnou zprávu pro centrálu NATO.

„Dělali jsme to veseleji“

Na dotaz, čím vedla Česká republika CPE ve Vídni jinak než její předchůdci, ambasador Gruša reaguje: „Všimli si, že to děláme jinak a veseleji. My jsme to brali, že to není jenom nějaká formální záležitost. To byl vlastně pro nás velký politický úspěch. Když jsme jim říkali: tak a my vám teď můžeme říci, jak to vypadá v NATO.“ Dodává, že působení České republiky v roli CPE přineslo určité zlepšení vzájemných vztahů, které v tu dobu nebyly ideální. „Měli jsme těžkou krizi a v tom momentě přišel významný mezinárodní posun,“ shrnuje velvyslanec Gruša.

Rakouské ministerstvo zahraničních věcí přikládá aliančním CPE velký význam. „Rakousko udržuje přímé diplomatické vztahy s NATO, které by normálně byly udržovány prostřednictvím obvyklých diplomatických kanálů.

Protože však NATO nemá své styčné úřady, hrají CPE důležitou roli v informování o NATO a přispívání k veřejné debatě nejen o NATO, ale obecně o bezpečnostní politice,“ říká Karl Prummer ze sekce evropské bezpečnostní politiky rakouského ministerstva zahraničních věcí. Činnost české CPE hodnotí rakouská diplomacie pozitivně. „Česká ambasáda vykonávala svoji roli CPE NATO výborně a veškeré úkoly plnila svědomitě, efektivně a na vysoké úrovni,“ tvrdí Prummer. Rovněž se domnívá, že Česká republika byla jako CPE zvolena dobře. „Myslím si, že ambasáda sousedního státu, přibližně stejně velkého, je předurčena k tomu, aby svou roli plnila dobře.“

Postavení Rakouska v evropské bezpečnostní komunitě

Je zde také třeba zmínit se o vztahu Rakouska a NATO. Rakouským mottem je „solidarita v rámci EU a neutralita mimo Evropu“. V bezpečnostní oblasti má proto naprostou prioritu prohloubení spolupráce na bázi společné bezpečnostní a obranné politiky EU (ESDP). „Nelze očekávat, že by se v nejbližších letech něco změnilo na odmítavém rakouském přístupu ke vstupu do NATO. O tom svědčí i jednání o nové rakouské ústavě, kdy zachování neutrality nebylo zpochybňováno ani stranami, které se dříve ke vstupu do NATO stavěly pozitivně,“ tvrdí Frýdková.

Naproti tomu na ESDP se shodují jak zastánci neutrality, tak i politikové obávající se přílišné bezpečnostní izolace neutrálního Rakouska. Neutralita však dává Rakousku možnost vyhnout se rozhodnutím v případě mezinárodních krizí a konfliktů (např. v případě války v Iráku), zároveň se tím však podle Frýdkové stává zdrojem určité nejistoty. Přesto ani ESDP není vnímána zcela nekontroverzně: dosud totiž není jisté, jak se Rakousko postaví k účasti na battle groups EU. Rakousko se přesto angažuje ve vybraných zahraničních misích. Největší kontingent má v Kosovu, kde v rámci mise KFOR slouží 531 rakouských vojáků. Dalším místem, kde jsou rakouští vojáci nasazeni, jsou Golanské výšiny. V rámci mise UNDOF je tam dislokováno 374 mužů. Třetím

největším kontingentem rakouské armády v zahraničí je 251členná mise v Bosně a Hercegovině v rámci EUFOR-ALTHEA. Rakousko má své zástupce také v Afghánistánu.

Rakousko však vždy s NATO ochotně spolupracovalo. Gruša uvádí jako příklad povolení přeletů aliančních letadel v roce 1999, kdy NATO bombardovalo Srbsko. Spolupráce s NATO probíhá zejména na bázi programu Pfp/EAPC, který je pro Rakousko důležitý z několika důvodů. Jedním je interoperabilita (přejímání standardů NATO), dále transformační proces (transformace rakouských ozbrojených sil) a v neposlední řadě poskytuje instituční rámec pro rakouskou účast na mezinárodních misích. Jak říká Frýdková, úkolem ani záměrem CPE nebylo měnit rakouský postoj k NATO a ani by to nebylo v silách CPE. Smyslem bylo objektivně informovat o aktuálním dění v alianci a vztazích Rakouska k ní.

IZRAEL (LEDEN 2005 – LEDEN 2007)

Český představitel CPE NATO v Izraeli:

Michael Žantovský (2005–2007)

„Izraelci po dlouhá léta opírali svoji bezpečnostní politiku o koncept soběstačnosti a o velmi silnou, ale bilaterální vazbu na USA. Izraelská politika tradičně nedůvěřuje multilaterálním institucím.“

Michael Žantovský

Třetím místem, kde Česká republika plnila a stále plní roli CPE NATO, je Izrael. Po zemi, která se intenzivně připravovala na vstup do NATO a po sousední zemi, která má v zahraniční politice ČR strategický význam, jsme byli pověřeni zastupováním NATO ve státě, který má celosvětově strategicky významné politické postavení. Izrael není v pozici státu, který by vstupoval do aliance. S NATO však spolupracuje v rámci aliančního partnerství, tzv. Středomořského dialogu (Mediterranean Dialog). Ve všech zemích Středomořského dialogu, stejně jako ve státech zapojených do projektu Partnerství pro mír, má NATO své CPE. „Je to forma výměny informací a spolupráce,“ popisuje význam CPE v těchto zemích současný velvyslanec ČR a šéf CPE NATO v Izraeli Michael Žantovský. Česká republika se ujala role CPE v Izraeli v době, kdy se spolupráce mezi NATO a zeměmi Středomořského dialogu prohlubuje a rozšiřuje.

O CPE v Izraeli jsme se podle velvyslance Žantovského ucházeli z toho důvodu, že Střední východ je v koncepci české zahraniční politiky jednou ze jmenovaných priorit a i české aktivity v rámci působení v nadnárodních a mezinárodních organizacích se snaží tyto zahraničně-politické priority reflektovat. „Proto se Česká republika zajímala právě o Izrael, a ne třeba o některou ze ze-

Velvyslanec ČR v Izraeli Michael Žantovský na sympoziu 'Israel and the Euroatlantic Community'. (Zdroj: ZÚ Tel Aviv)

mí střední Asie, které jsou zapojeny do projektu Partnerství pro mír,“ upřesnil Žantovský.

Činnost české CPE v Izraeli se v obecném rámci nikterak neliší od činnosti předchozích dvou CPE v Litvě a v Rakousku. „Ambasáda zprostředkovává informace o činnosti NATO, o vědeckých programech, stážích, které se týkají té dané země a je samozřejmě k dispozici všem izraelským veřejným činitelům pro kontakt s orgány NATO, když potřebují informaci o NATO,“ nastiňuje hlavní náplň práce Žantovský. CPE spolupracovala na přípravě společných izraelsko-aliančních akcí, pravidelně rozesílá tiskové zprávy, informace a bulletiny o aktivitách NATO zainteresovaným osobám a pozvánky na akce pořádané aliancí a ambasádou. Sleduje rovněž informace o alianci v místním tisku.

K práci CPE, jak jsme již několikrát v předchozím textu zmínili, patří i organizace návštěv vrcholných představitelů NATO. Z tohoto pohledu je působení české CPE v Izraeli specifické tím, že připravovala a organizovala historicky první návštěvu generálního tajemníka NATO v Izraeli. „K ní jsme organizovali některé aktivity charakteru public diplomacy, pomohli jsme zorganizovat

veřejné vystoupení generálního tajemníka aliance v interdisciplinárním centru v Herzliji, uspořádali jsme při té příležitosti koktejl pro představitele NATO a pro izraelskou neformální skupinu, která se postupně institucionalizuje a která si říká Izraelsko-atlantické fórum a chce se stát jednou z těch přidružených organizací Atlantické asociace (Atlantic Treaty Association - ATA),“ popisuje Žantovský. Další návštěvou, kterou CPE zajišťovala, byla cesta týmu Mezinárodního sekretariátu NATO do Palestiny a jejich setkání s představiteli Palestinské samosprávy. Po vojenské stránce organizovala CPE návštěvu lodí stálé flotily NATO v Eilat.

Izraelské pojetí bezpečnosti: změna?

Podle Žantovského došlo v poslední době v Izraeli k určitému posunu chápání bezpečnosti. „Izraelci po dlouhá léta opírali svoji bezpečnostní politiku o koncept soběstačnosti a o velmi silnou, ale bilaterální vazbu na USA. Izraelská politika tradičně nedůvěřuje multilaterálním institucím,“ uvádí velvyslanec. Nyní ale začíná převažovat přesvědčení o vzájemné výhodnosti užších kontaktů mezi NATO a Izraelem.

Tyto úvahy zesílily právě v souvislosti s již zmiňovanou historickou návštěvou generálního tajemníka NATO Jaapa de Hoop Scheffera v Izraeli na jaře 2005. „Po té návštěvě se objevila celá řada někdy až příliš optimistických článků v izraelském tisku o rychlém sblížení a posilování spolupráce,“ popisuje atmosféru v Izraeli po návštěvě Scheffera Žantovský. Tento optimismus sice od té doby opadl a rovněž frekvence článků se snížila, ale aktivizovat se začalo právě ono Izraelsko-atlantické fórum, které je složeno z vlivných osobností, včetně některých současných ministrů. Jsou mezi nimi současní i bývalí představitelé zpravodajských služeb a ministerstva obrany, dále vlivní politologové, novináři a diplomaté. „Není to zanedbatelná skupina a ta si samozřejmě klade za úkol působit na izraelské veřejné mínění a izraelské politické struktury ve směru užší spolupráce s aliancí. A to je kvalitativně

nový posun,“ hodnotí činnost fóra Žantovský. Jak dodává, česká CPE pomáhá Izraelsko-atlantickému fóru zprostředkovávat právě kontakty s aliancí.

Žantovský charakterizuje zájem Izraele o spolupráci s NATO jako „živý a pozitivní.“ Problém ale vidí v tom, že veřejné povědomí o tom, co je to aliance, jak funguje, jaké má orgány a priority, je v Izraeli velmi nízké. Zde však vidí prostor pro působení CPE. „Myslím, že jsme za ten půlrok, co to vykonáváme, přispěli ke zvýšení informovanosti a povědomí,“ hodnotí dosavadní výsledky Žantovský. Avšak zájem izraelské odborné veřejnosti o NATO je vysoký, což Daniel Volf z českého velvyslanectví v Izraeli vysvětluje obecně vysokým zájmem Izraelců o bezpečnostně-zahraníčí témata. Spolupráce Izraele a NATO se v poslední době prohlubuje: Izrael se účastní společných vojenských cvičení a spolupráce s NATO se také rozšířila od doby, kdy NATO zahájilo námořní operaci Active Endeavour ve Středomoří. „Všichni izraelští činitelé uznávají, že došlo k velkému posunu ve spolupráci a doufají, že to tak bude pokračovat,“ prohlašuje Žantovský. Otázka plného členství Izraele v alianci však podle Žantovského není na pořadu dne, ani na straně NATO, ani na straně Izraele.

Spolupráce Izraele s NATO však není tak idylická, jak by se mohlo zdát. Podle Žantovského naráží na postoj některých stávajících členských států. „Některé členské státy jsou více nakloněny užší spolupráci s Izraelem a některé méně. Tím komplikujícím faktorem je, že ta spolupráce probíhá vlastně stále na půdorysu toho MD, ve kterém je sedm zemí a některé členské země aliance jsou toho názoru, že by se se všemi mělo zacházet stejně a nediskriminačně, aby ta rychlost vývoje spolupráce byla dána rychlostí nejpomalejší ze zemí MD,“ nastiňuje problémy velvyslanec. Problém je, že ostatní země MD jsou vesměs arabské země a nemají až takový zájem na rozvíjení spolupráce s euroatlantickou aliancí a už vůbec ne v případě, když by to bylo za cenu užší spolupráce s Izraelem. Otázkou tedy je, zda se vztahy s Izraelem budou v NATO řešit na bázi 26+1 nebo 26+7.

Role NATO na Blízkém východě

V souvislosti s působením NATO na Blízkém východě se samozřejmě vynořuje otázka, zda a jak by případně aliance mohla přispět k vyřešení regionálních konfliktů. Podle Žantovského však NATO v současné době nemá zájem angažovat se v dalším konfliktu vedle těch, kde už angažováno je. Sám generální tajemník aliance podmiňoval možnou účast NATO při řešení izraelsko-palestinského sporu celou řadou okolností. Musel by tomu předcházet souhlas obou stran i OSN s účastí NATO, obě strany by se musely zavázat k dodržování podepsaných dohod či zabezpečení vzdušného a námořního prostoru. V současné době není o toto řešení podle Žantovského zájem ani ze strany aktérů konfliktu, ani ze strany NATO.

Žantovský se domnívá, že naše působení v roli CPE v Izraeli bude pro Českou republiku přínosné. Role české CPE byla již oceněna i samotným generálním tajemníkem během jeho návštěvy: „Jsme jednoznačně vnímáni jako aktivní CPE.“ Velvyslanec se domnívá, že z bilaterálního česko-izraelského pohledu stoupl naším angažmá v barvách NATO profil naší ambasády. „Dostáváme se snadněji k jednáním a informacím v bezpečnostních a politicko-bezpečnost-

Jaap de Hoop Scheffer na historicky první návštěvě generálního tajemníka NATO v Izraeli.

(Zdroj: ZÚ Tel Aviv)

ních otázkách,“ pochvaluje si Žantovský praktický přínos fungování CPE pro Českou republiku. Navíc se podle něj prezentujeme jako země, která „hraje svoji ne zcela zanedbatelnou úlohu ve formování evropské nebo euroatlantické politiky vůči Izraeli, což je pro nás nyní po těch šesti letech členství samozřejmostí, ale pro Izraelce je to novum, oni přece jenom mají pozornost zaměřenou historicky někam jinam a my pro ně přicházíme z jiné části.“ V Izraeli tak dochází k přehodnocení vnímání České republiky ze země bývalého sovětského bloku na zemi západoevropskou, euroatlantickou. „Česko-izraelské vztahy patří tradičně k velmi dobrým a převzetí role CPE na léta 2005 až 2006 jim dodává další rozměr,“ doplňuje svého nadřízeného Daniel Volf z české mise v Tel Avivu.

ZÁVĚR

aneb BUDOUCNOST ČESKÉ REPUBLIKY V KONCEPTU CPE

Ministerstvo zahraničních věcí žádnou souhrnnou analýzu toho, jaký přínos pro českou zahraniční politiku mělo fungování českých CPE, nemá. Relativně málo se o působení českých ambasad v roli NATO dozví i čtenář pravidelných ročních zpráv o zahraniční politice ČR.

Karel Kovanda se však domnívá, že přínos CPE pro českou diplomacii je rozhodně pozitivní a několikerý. Za důležité považuje, že svým odpovědným přístupem „leštíme svoji pověst v alianci.“ Za důkaz odpovědného přístupu české diplomacie k CPE považuje Kovanda zejména personální posílení příslušných ambasad a důslednou orientaci na osvětu o aliančních věcech. Působení v roli CPE pomáhá podle Kovandy také bilaterálním vztahům, což jsme uvedli na příkladu působení české CPE ve Vídni. „Naše činnost CPE mívala na dvoustranné vztahy blahé důsledky jak nepřímé tak přímé,“ potvrzuje Kovanda.

Také současný český zástupce při NATO Štefan Füle nepochybuje o tom, že Česká republika roli CPE zvládá. „Patříme v alianci k několika málo zemím, které na dvouleté působení CPE navyšují svůj diplomatický personál v zemi působnosti. Zajišťujeme také určité prostředky nad rámec obvykle přidělených, z nichž jsou financovány činnosti při zastupování aliance. Snažíme se o odpovědný a cílevědomý přístup,“ tvrdí Füle. I on se domnívá, že působení v roli CPE má multilaterální i bilaterální efekt: „Úspěšná kontaktní ambasáda, to jsou hned dvě dobré zprávy najednou – první pro vztahy s aliancí a druhá pro samotné dvoustranné vztahy.“

I když činnost CPE tkví hlavně v těžko hodnotitelných či kvantifikovatelných věcech jako jsou kontakty, konzultace či prestiž, ukázala se Česká republika

podle tvrzení aliančních diplomatů při plnění role CPE v pozitivním světle. Podle Füleho jsou slova uznání motivací k pokračování aktivního přístupu České republiky ke kontaktním ambasádám. Česká delegace při NATO proto chce, aby kontaktní ambasády hrály větší úlohu. „Chceme, aby byl maximálně využíván jejich mediální potenciál pro vytváření objektivního obrazu o alianci a aby generální tajemník a sekretariát NATO systematictěji pracovali s kontaktními ambasádami v tomto směru,“ říká vedoucí delegace Füle a dodává, že v této oblasti má NATO ještě „značné rezervy“. To uznává i sama aliance, ale nějaké přílišné medializaci CPE se zase brání z toho důvodu, že jde o nízko-profilovou činnost, která je nicméně prestižní pro zemi, která statut CPE získá.

Aliance by rovněž podle českých diplomatů měla klást větší důraz na zpětnou vazbu, kterou jí poskytují velvyslanci a diplomaté z CPE.

Z hlediska dalšího působení České republiky v roli CPE bude klíčová první polovina roku 2006. V tomto období by měla aliance rozhodnout, kdo od letošního podzimu povede její CPE v Srbsku a Černé Hoře. O tu se Česká republika ucházela již před dvěma lety, tehdy však byla v závěrečné fázi rozhodování role CPE přiřknuta Norsku, což někteří diplomaté vysvětlovali lepšími bilaterálními vztahy Norska se Srbskem a Černou Horou nebo dokonce většími možnostmi investic ze strany Norska.

Ovšem vzhledem k tomu, že se z hlediska české zahraniční politiky jedná v případě západního Balkánu o zásadní oblast, zahájila Česká republika v této oblasti více aktivit a opět se pokusí CPE v Bělehradě získat.

INFORMAČNÍ CENTRUM O NATO

NATO INFORMATION CENTER
CENTRE D'INFORMATION DE L'OTAN

Informační centrum o NATO (IC NATO) je jediným specializovaným pracovištěm v České republice tématicky zaměřeným na komunikaci s širokou veřejností nejenom o Severoatlantické alianci, členství České republiky v ní, ale samozřejmě i dalších aspektech bezpečnostní problematiky.

IC NATO bylo otevřeno v Praze v roce 2002 jako první zařízení svého druhu v členských zemích NATO. Zřizovatelem IC NATO je Ministerstvo zahraničních věcí České republiky a provozovatelem je pak od roku 2003 nevládní organizace Jagello 2000 – Česká euroatlantická rada.

IC NATO nabízí:

- **zodpovězení dotazů** z oblasti bezpečnostní politiky
- **oficiální publikace NATO** (zdarma k dispozici)
- **vypracování odborných prezentací**
- **všechny české publikace**, které se zabývají problematikou NATO a České republiky
- **aktuální české i zahraniční knihy** týkající se bezpečnostní problematiky
- **multimédia (CD-ROM, DVD, videokazety)** s odbornou tematikou NATO a možnost jejich shlédnutí
- **periodika** zabývající se NATO, vojenskými, bezpečnostními a mezinárodními otázkami (v tištěné i elektronické podobě)
- **odkazy na zdroje na internetu** (online dokumenty, studie...)

Speciální nabídka pro knihovny a školy:

- **distribuce publikací o NATO**
- **přednášky o NATO**
- **meziknihovní výpůjční služba**
- **rešerše**

Součástí IC NATO je knihovna se studovnou, jejíž fond čítá téměř **dva tisíce** odborných publikací, které tvoří unikátní sbírku. Fond je zaměřen primárně na vývoj NATO v posledních letech a také na aktuální bezpečnostní otázky, boj proti terorismu atd. Většinu fondu tvoří zahraniční publikace. Pro návštěvu knihovny

a studium materiálů **není třeba registrace**, stačí knihovnu kdykoli v otevíracích hodinách navštívit. Využívat fondu knihovny lze pouze **prezenčně, knihy se nepůjčují**. Pro práci s knihami jsou k dispozici počítače (MS WORD) a kopírka, pro výzkumníky též přístup na internet. Vyhledávat ve fondu knihovny lze v **online katalogu** (www.natoaktual.cz v sekci Knihovna).

Kontakty:

Informační centrum o NATO
Rytířská 31
110 00 Praha 1
www.natoaktual.cz
info@natoaktual.cz
tel.: +420-221-610-295
fax.: +420-221-610-121

Otevírací doba:

pondělí:	9–12	13–17
úterý	9–12	13–17
středa	9–12	13–17
čtvrtek	9–12	13–17
pátek	9–14	

Speciální regionální verzi IC NATO je **Informační centrum o NATO v Plzni**, které funguje v rámci Katedry politologie a mezinárodních vztahů FF ZČU a jež úzce spolupracuje s IC NATO v Praze.

Informační centrum o NATO v Plzni

Katedra politologie a mezinárodních vztahů, Filozofická fakulta ZČU

Sedláčkova 15

306 14 Plzeň

tel.: +420 377 635 605

e-mail: waisova@kap.zcu.cz

natoaktual.cz

newsletter natoaktual.cz pravidelný elektronický souhrn zpráv z bezpečnostní politiky

Redakce natoaktual.cz připravuje již déle než tři roky každý den zprávy z oblasti bezpečnostní a zahraniční politiky pro zpravodajský portál iDNES.cz i další média. Narůstající zájem nás v roce 2005 přivedl k myšlence vytvořit produkt, který dosud v českém prostředí scházel – pravidelný a přehledně zpracovaný souhrn všeho podstatného, co v této oblasti přinesl uplynulý týden.

Každé pondělní odpoledne Vám proto nabízíme formou newsletteru do Vaší emailové schránky nejen souhrn nejdůležitějších zpráv, ale také výběr nejzajímavějších původních analýz a komentářů.

Newsletter natoaktual.cz je všem zájemcům rozesílán již od jara 2005 a v současnosti má zhruba 1100 odběratelů, jejichž spektrum sahá od středoškolských pedagogů, diplomatů, mluvčí ministerstev, bezpečnostních expertů až po studenty a laickou veřejnost.

Newsletter natoaktual.cz je unikátním projektem a současně jediným informačním produktem svého druhu v českém jazyce.

V případě zájmu o více informací či registraci prosím
navštivte stránky www.natoaktual.cz
nebo nás kontaktujte na emailové adrese newsletter@natoaktual.cz.

Natoaktual.cz newsletter je společným produktem projektů Informační centrum o NATO a natoaktual.cz, jejichž realizátorem je Jagello 2000 za podpory Ministerstva zahraničních věcí České republiky.

Ediční řada Studie

Svazek č. 1

Publikace vychází s finanční podporou
Ministerstva zahraničních věcí České republiky.

Petr Just, Petr Zlatohlávek

Kontaktní ambasády NATO:
nová dimenze zahraniční politiky ČR
(2000–2005)

Pro Informační centrum o NATO vydalo sdružení Jagello 2000.

Editor: Zbyněk Pavlačík

Informační centrum o NATO
Rytířská 31, 110 00 Praha 1
tel.: 221-610-295
fax.: 221-610-121
e-mail: info@natoaktual.cz
www.natoaktual.cz

Jagello 2000 – Česká euroatlantická rada
Výstavní 8, 709 00 Ostrava-Mariánské Hory
tel./fax.: 597-479-208
e-mail: jagello@jagello.org
www.jagello.org

Obálka a grafická úprava: Dalibor Andryšek

1. vydání, 2005

Náklad 150 výtisků

NEPRODEJNÉ

© Jagello 2000, 2005

ISBN: 80-239-6119-5

Koncept Kontaktních ambasád NATO, o nichž pojednává tato studie, vznikl v Severoatlantické alianci začátkem 90. let. Jeho cílem je podporovat vztahy NATO s nečlenskými zeměmi, které se Severoatlantickou aliancí spolupracují v rámci sítě partnerských vztahů. V jednotlivých partnerských a spolupracujících zemích pak začaly Kontaktní ambasády NATO vznikat od roku 1992.

Přes význam zapojení české diplomacie do konceptu Kontaktních ambasád NATO nebyla této problematice věnována náležitá publikační pozornost. Hlavním účelem této studie proto je zaplnit informační vakuum a současně zmapovat činnost prvních pěti let české diplomacie na tomto poli a sumarizovat výsledky.

„Úspěšná kontaktní ambasáda NATO, to jsou hned dvě dobré zprávy najednou – první pro vztahy s aliancí a druhá pro samotné dvoustranné vztahy.“

Štefan Füle

Velvyslanec České republiky při NATO, v roce 2000 velvyslanec vůbec první Kontaktní ambasády NATO spravované Českou republikou

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

